

The single anthroponyms don't need such a context or additional explaining. This aspect is disclosed only in cases when we don't understand in the context understand the preferences of the names of certain personages.

Conclusions. The problem of anthroponyms has appeared as the result of the intercultural communication of different people and at the same time it has a great historical background. The forms of anthroponyms are influenced as well as by social as by individual factors. Lots of anthroponyms have become likely as national symbols in different countries and this aspect shows its great importance and role in the system of language. The forming of anthroponyms in the English language depends on its semantic and phonetic peculiarities and has its unique aspects. The anthroponyms in the fiction text may have the function of different stylistic devices such as epithet, metonymy, allusion and others. The deeper analysis of functioning of anthroponyms may be the perspective for further investigation.

Literature:

1. Кубрякова Е. С. Части речи в ономазиологическом освещении / Е. С. Кубрякова. – М. : Наука, 1978. – 115 с.
2. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1973. – 367 с.
3. Fitzgerald F. S. Tender is the Night / F. S. Fitzgerald. – N. Y. : Wordsworth Editions, 1994 – 337 p.
4. Maugham W. S. The Razor's Edge / W. S. Maugham. – N. Y. : Vintage, 2003 – 320 p.
5. Salinger J. The Catcher in the Rye / J. Salinger. – N. Y. : Little, Brown and Company, 1991 – 224 p.
6. Wilder Thornton. Heaven's My Destination / Thornton Wilder. – N. Y. : Harper Perennial, 2003 – 240 p.

УДК : 811.111'42 + 821.111 -3.09

О. В. Андрущак,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

СТИЛІСТИКО-СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВНУТРІШНІХ СТАНІВ ПЕРСОНАЖІВ У ПОСТМОДЕРНОМУ РОМАНІ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ДЖ. БАРНСА «АРТУР ТА ДЖОРДЖ»)

У статті обговорено особливості відображення внутрішніх станів персонажів у постмодерному романі. Обговорено сутнісні характеристики постмодернізму як світоглядної конструкції. Запропоновано умовну класифікацію внутрішніх станів. Проаналізовано функції стилістико-синтаксичних засобів, а саме стилістичного прийому перерахування, лексичних та синтаксичних повторів та синтаксичного паралелізму, у відображенні внутрішніх станів людини.

Ключові слова: постмодерний роман, внутрішні стани, стилістичний прийом перерахування, лексичні та стилістичні повтори, синтаксичний паралелізм.

СТИЛИСТИКО-СИНТАКСИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА ОТОБРАЖЕНИЯ ВНУТРЕННИХ СОСТОЯНИЙ ПЕРСОНАЖЕЙ В ПОСТМОДЕРНОМ РОМАНЕ (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА ДЖ. БАРНСА «АРТУР И ДЖОРДЖ»)

В статье проанализированы особенности отоображения внутренних состояний персонажей в постмодерном романе. Обсуждены сущностные характеристики постмодернизма как мировоззренческой конструкции. Предложена условная классификация внутренних состояний. Проанализированы функции стилистико-синтаксических средств, а именно стилистического средства перечисления, лексических и синтаксических повторов и синтаксического параллелизма, в отображении внутренних состояний человека.

Ключевые слова: постмодерный роман, внутренние состояния, стилистический прием перечисления, лексические и синтаксические повторения, синтаксический параллелизм.

STYLISTIC SYNTACTIC MEANS EMPLOYED TO REFLECT INNER STATES OF PERSONAGES IN POSTMODERN NOVEL (BASED ON THE NOVEL «ARTHUR AND GEORGE» BY J. BARNES)

The article discusses characteristic features of syntactic stylistic devices employed in the reflection of inner states of personages in postmodern novel. The choice of the novel for analysis has been based on wide recognition of the British postmodern author J. Barnes a classical representative of postmodernism. It is argued that postmodernism has passed the state of formation already, so that now the focus of research should be shifted from theoretical to applied problems. The article aims at discussing types and functions of syntactic stylistic devices employed in the reflection of inner states. The linguistic tradition of classifying inner states based on existing psychological approaches is kept, so that the main types distinguished include perception (primary and secondary), emotions and feelings, and thoughts. The types of syntactic stylistic devices most often employed in the novel include stylistic device of enumeration (which takes different structural forms), repetitions (which may be lexical or syntactic, and which sometimes take the whole book as a single context) and parallel constructions of various structural and semantic types. The functions of each of these stylistic devices are discussed based on examples from the analyzed novel.

Key words: postmodern novel, inner states, stylistic device of enumeration, lexical and syntactic repetitions, syntactic parallelism.

Постановка наукової проблеми та її значення. Постмодернізм, світоглядна парадигма, що домінувала у всіх аспектах культури протягом кількох останніх десятиліть, переживає цікавий етап у своєму розвитку. Все частішими стають твердження про появу нової світоглядної парадигми, яку називають автентизмом [6], перформатизмом [7] чи пост-постмодернізмом [8]. Такі заяви, звісно, видаються занадто радикальними, принаймні якщо йдеться про заміну надскладної конструкції постмодерного сприйняття людиною світу та себе, а також реалізації цього сприйняття. Однак, можна погодитись, що постмодернізм переживає завершальний етап свого формування. Відповідно, актуальність дослідження цього явища пересувається від філософсько-теоретичних аспектів, що домінують при вивченні явища, що розвивається та формується, до прикладних аспектів. У площині філології це передусім постановка та вирішення власне лінгвістичних проблем дослідження літературних творів. Відтак, **мета даної статті** – дослідження лінгвістичних, а зокрема стилістико-синтаксичних засобів, що задіяні у відображенні внутрішніх станів персонажів у постмодерному романі. Дослідження виконано на прикладі роману видатного британського постмодерного автора Дж. Барнса «Артур та Джордж». Вибір твору для аналізу не є випадковим, а зумовлений тим, що він вважається класичним прикладом постмодерного роману.

Аналіз досліджень проблеми. Термін постмодернізм має безліч інтерпретацій, які загалом об'єднують навколо кількох ідей. Підсумуємо їх наступним чином. У вузькій інтерпретації це явище охоплює набір критичних, стратегічних та риторичних практик, що використовують такі поняття як відмінність, повторюваність, симуляція, симулякри, гіперреаль-

ність та не приймають такі поняття як ідентичність, послідовність, епістемічна певність та однозначність значення [2]. У широкій інтерпретації явище постмодернізму охоплює не лише літературу чи філософію, а, як вже згадувалось, культуру у її найширшому розумінні як системи людського сприйняття та мислення. Постмодерна позиція характеризується відкиданням об'єктивної істини та глобального культурного нарративу, і наголошує на ролі мови, владних відносин та мотиваційного аспекту у конструюванні безлічі окремих реальностей [2]. Відтак, однією із найважливіших рис постмодернізму є ствердження неможливості опису світу як чогось єдиного та цілісного та неможливості представлення єдино правильного знання про дійсність.

У цьому плані цікаво прослідкувати як проектується постулат про існування безлічі реальностей та їх хаотичність на бачення та відображення внутрішнього світу людини авторами-постмодерністами. У літературі постмодернізму прослідковується орієнтація на відображення, чи «відбиття» внутрішніх станів персонажів, радше ніж їх опис чи передачу, які характеризували модернізм. Враховуючи когнітивні та інші особливості людського мозку, зрозуміло, що застосування традиційних нарративних лінгвістичних засобів різних рівнів не може передати всю складність його діяльності. У дослідженні основну увагу приділено стилістико-синтаксичним засобам, оскільки попередній аналіз дозволив стверджувати, що власне їх роль є найважливішою у представленні внутрішніх станів персонажів.

Традиційно лінгвістичні підходи до опису цих понять повністю ґрунтувались на психологічних визначеннях [1; 3; 9]. Внутрішні стани можна умовно поділити на думки, емоції та почуття та сприйняття (первинні – сприйняття за допомогою органів чуття та вторинні – на рівні пізнання).

Більш лінгвістично обґрунтований опис внутрішніх станів разом із класифікацією методів та прийомів їх передачі запропонував Ю. Апресян [3]. Автор виділяє п'ять фаз виникнення та розвитку внутрішніх станів та виділяє лінгвістичні засоби різних рівнів, які використовуються для їх передачі. Так, «первинна причина думки чи емоції» (тобто сприйняття за допомогою органів чуття), на думку автора, можуть виражатись за допомогою традиційного потоку свідомості, розриву нарративу, коротких та еліптичних речень, перерахувань, відокремлених та вставних конструкцій [3].

А. Вежбіцька теж спробувала пов'язати сутність внутрішніх станів людини із лінгвістичними засобами, що можуть вживатись для їх передачі. Однак, на відміну від поділу на фази когнітивного процесу, вона відштовхується від поділу на емоційний (виражається простішими лінгвістичними засобами) та інтелектуальний (виражається складнішими прийомами, наприклад флешбеками, повторами, порівняннями, метафорами) аспекти [8].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Основними стилістико-синтаксичними засобами, задіяними для відображення внутрішніх станів персонажів виявились повтори, перерахування та паралельні конструкції. Вони використовуються в основному у невластне-прямому мовленні.

Повтори представлені в основному лексичними (*sudden wonder and sudden impossibility of his life*) та синтаксичними (*They knew him innocent, but this only doubled his sense of guilt towards them. They knew him innocent?*), причому синтаксичні повтори є домінуючим типом у романі. Як показує аналіз, вони виконують кілька функцій у творі. По-перше, повтори виражають позицію персонажа, його сприйняття реальності: *Be stolid, he told himself, be stolid* [4, с. 198]. Повторення лексичної одиниці *stolid* (having or revealing little emotion or sensibility; impassive) використовується, щоб показати, наскільки важливо для персонажа було залишатись спокійним та зібраним попри життєві перетурбації. Поняття стійкості було одним із основних характеристик ідеалу людини у розумінні Джорджа, що пояснюється двома причинами – він був напів-парсі (стійкість є важливою рисою у східних культурах), а також тому, що він виріс у сім'ї із спокійними, неемоційними, навіть сухими стосунками.

По-друге, повтори підкреслюють силу емоцій персонажа: *Isn't that a good thing to be? Isn't stolid what a typical solicitor is meant to be? And yet I am not a typical solicitor. I am a typical Oriental, whatever that means. Whatever I am, I am typical, isn't that it? If I were excitable, I would still be a typical oriental, wouldn't I?* [4, с. 158].

Часто лексичні та синтаксичні повтори спостерігаються не у контексті певної ситуації, а на рівні цілого роману. Яскравим прикладом може бути вживання вже згадуваної лексичної одиниці *stolid*. Вона повторюється у передачі роздумів Джорджа на різних етапах його життя – перед несправедливим обвинуваченням у злочині, якого він не скоював, під час судового процесу та коли він був у тюрмі.

Перерахування у романі як правило складаються із багатьох елементів із асиндетичним зв'язком: *And he had observed – no, not just observed, sensed, almost been able to touch – those unseen, unbreakable strands which linked everyone whose business was the law. Judges, magistrates, barristers, solicitors, clerks, ushers: this was their kingdom ...* [4, с. 149]. Варто зазначити, що низка перерахованих елементів може виконувати різні синтаксичні функції у реченні: підмета, присудка, додатка, означення.

Чи не основною функцією перерахувань у романі є передача первинного, сприйняття реальності персонажем. Як правило йдеться про сприйняття за допомогою зору, яке при використанні номінативних речень, що складаються із серії іменників, набирає форми фотографічного представлення описуваної сцени: *The door, the room, the light, the bed, and what was on the bed: a 'white, waxen thing'* [4, с. 3]. У наведеному прикладі описується як Артур вперше зустрівся із смертю: побачив тіло своєї бабусі. Перераховані іменники створюють ефект переміщення очей хлопчика із одного об'єкта на інший, ніби фіксуючи їх у його думці. Структурно виділяючи та протиставляючи останній елемент перерахування, автор привертає увагу читача до описуваного, показуючи наскільки вразило хлопчика побачене. Таким чином, останній елемент *and what was on the bed*, використовується із подвійною функцією: передати лінгвістично зупинку очей та думок хлопця на тілі бабусі та повернути, фіксувати увагу читача на цьому моменті.

Іншою функцією перерахувань є деталізація розуміння реальності персонажами: *...the reward for the progress being to find yourself closer to the master, to the seat of instruction, to knowledge, to truth* [4, с. 11]. Цей приклад показує наскільки важливою, навіть символічною, була для маленького Джорджа можливість сидіти біля вчителя. Його повага до вчителів, вихована батьком, була настільки великою, що зрештою близькість до вчителя сприймається як близькість до істини. Оскільки читачу відомо, що батько Джорджа – священник, вони відчувають імпліковане розширення смислу слова *truth* до широкого філософського та релігійного розуміння. Важливість та символічність також підсилюються ефектом семантичної градації елементів перерахування: *Instruction – the act, practice, or profession of instructing; Knowledge – familiarity, awareness, or understanding gained through experience or study; Truth – that which is considered to be the supreme reality and to have the ultimate meaning and value of existence.*

Паралельні конструкції, що вживаються у романі, є структурно та семантично дуже різноманітними. Так, представлені і структурно повні (*Back in England, however, he ran into Grant Allen: like Arthur a novelist, and like Touie a consumptive*) і структурно неповні (*Each uncomplaining cough sent a pain, not through her, but through him; she brought up a little blood,*

he brought up bouts of guilt). Найчастіше вживаними семантичним типами паралельних конструкцій є аналогія (*It is not assignation, though he finds himself getting out of the cab on the corner of the street. It is not assignation, though there is a woman of indeterminate age and class who opens the door and disappears. It is not assignation, though they are at last alone together sitting on a sofa covered in satin brocatelle* [44, с. 230]) та антитеза (*a white flower once a year for Jean, and white lies all the year round for his wife* [4, с. 255]). Градація вживається не настільки часто, але теж представлена: *No, I do not think you are innocent. No, I do not believe you are innocent. I know you are innocent* [4, с. 306].

Однією із найважливіших функцій паралельних конструкцій у романі є показ невідповідності чи відповідності між реальністю та сприйняттям/розумінням персонажа: *He sees not what his fellow passengers would see – a few intertwined bushes blown by the wind, home to some nesting birds – but instead a formal boundary between owners of land, a delineation settled by contract or long usage* [4, с. 89]. Антитеза у даному прикладі наголошує на сухості, педантичності та формальності сприйняття реальності Джорджем, який ховався за ними від того, чого не розумів чи не вмів відчутти. Контраст між теплим та емоційним сприйняттям та сухим формальним сприйняттям Джорджа ґрунтується на використанні окремих наборів слів. У першому випадку це лексичні одиниці *bushes, blown by the wind, birds* і особливо наступні два слова: *Nesting* – from nest – 1. to build or occupy a nest; 2. to create and settle into a warm and secure refuge; *Home* – 1. A place where one lives; a residence. 2. An environment offering security and happiness. Друга група, лексичні одиниці, що характеризують Джорджеве сприйняття, це юридичні терміни *formal, boundary, owners of land, delineation, to settle*. Використовуючи антитезу, автор наголошує на специфічному світосприйнятті персонажа.

Не менш важливою є функція передачі антагонізму у душі персонажів: *As a doctor, he might find such a moment of weakness explicable; as an English gentleman, he finds it shameful and perturbing* [4, с. 232]. У даному прикладі показано почуття Артура після зустрічі із Джин. Після багаторічного спокійного подружнього життя із Туї він був вражений красою та жіночністю Джин, причому автор наголошує на різних проявах, в тому числі і фізіологічному, реакції Артура на зустріч із цією жінкою. Вікторіанське виховання та вплив матері-аристократки далося взнаки: Артур сильно переживає через те, що відчуває, і вважає таку реакцію зрадою дружині. Автор передає бажання Артура не звертати уваги, пояснити чи оправдати свої відчуття. Проте вплив легенд героїчного 14 століття є надто сильним: вживання лексичних одиниць *shameful* (causing or deserving shame; scandalous; giving offence; indecent) та *perturbing* (from to perturb – 1. to disturb greatly; make uneasy or anxious) показує наскільки сильним було відчуття обов'язку та вини перед дружиною.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що стилістико-синтаксичні засоби, зокрема перерахування, повтори та паралельні конструкції, відіграють велику роль у відображенні внутрішніх станів персонажів у постмодерному романі. Вони мають здатність передавати різні типи внутрішніх станів: сприйняття, емоції та відчуття, думки. Функції вищезгаданих стилістико-синтаксичних конструкцій зумовлені особливостями постмодерного світогляду, що постулює відсутність єдиної реальності та існування міріадів суб'єктивних реальностей, які теж не є послідовними та цілісними. Така складність, суперечливість, багаторівневність перш за все характеризує людську свідомість та внутрішні стани людини. Запропонована умовна типологія внутрішніх станів, а також типологія функцій, які вони виконують, може бути базою для подальшого повного комплексного дослідження мовних засобів та дискурсних технік, що використовуються автором для відображення внутрішніх станів персонажів.

Література:

1. Апресян Ю. Д. Языковая аномалия / Ю. Д. Апресян // Филологические исследования. – М.-Л.: Наука, 1990. – С. 51–52.
2. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; Пер. з англ. В. Шовкун; Наук. ред. пер. О. Шевченко. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 503 с.
3. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения. – А. Н. Леонтьев. – [Электронный ресурс]. – Доступно с : <http://yanko.lib.ru/books/psycho/leontyev-psychology.htm>
4. Barnes J. Arthur and George. – J. Barnes. – London, Vintage Books, 2005. – 504 p.
5. Cambridge Dictionary of the English language. – [Electronic resource]. – Retrieved from dictionary.cambridge.org
6. Docx E. Postmodernism Is Dead / E. Docx // Prospect. – [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://www.prospectmagazine.co.uk/features/postmodernism-is-dead-va-exhibition-age-of-authenticism>
7. Eshelman R. Performatism, or What Comes After Postmodernism. New Architecture in Berlin. – R. Eshelman // Artmargins. – [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://www.artmargins.com/index.php/archive/322-performatism-or-what-comes-after-postmodernism-new-architecture-in-berlin>
8. Kirby A. The Death of Postmodernism and Beyond. – A. Kirby // Philosophy Now. – [Electronic resource]. – Retrieved from : https://philosophynow.org/issues/58/The_Death_of_Postmodernism_And_Beyond
9. Wierzbicka A. I. Understanding Cultures through their Key Words: English, Russian, Polish, German, Japanese / A. Wierzbicka. – New York : Oxford University Press, 1997. – 717 p.

УДК 821.161.2 «19»

Л. В. Артеменко,

Рівненський державний базовий медичний коледж, м. Рівне

СЮЖЕТНО-СИТУАТИВНИЙ КОМПЛЕКС «ПОЕТ – ІНШИЙ ПОЕТ» У СЕМАНТИЧНІЙ ПЛОЩИНІ ВИЯВУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕТОЛОГІЧНОЇ ЛІРИКИ ХХ СТ.

Стаття присвячена аналізу художнього феномену української поетологічної лірики. Досліджується специфіка сюжетної організації української поетологічної лірики, її сюжетно-ситуативні комплекси, зокрема мотиви, які тематично окреслюють сюжетно-ситуативний комплекс «поет – інший поет».

Ключові слова: поетологічна лірика, сюжет, фабула, мотив, сюжетно-ситуативний комплекс

СЮЖЕТНО-СИТУАТИВНИЙ КОМПЛЕКС «ПОЭТ – ДРУГОЙ ПОЭТ» В СЕМАНТИЧЕСКОЙ СФЕРЕ ВЫЯВЛЕННОСТИ УКРАИНСКОЙ ПОЭТОЛОГИЧЕСКОЙ ЛИРИКИ ХХ В.

Статья посвящена анализу художественного феномена украинской поэтологической лирики. Исследуется специфика сюжетной организации украинской поэтологической лирики, ее сюжетно-ситуативные комплексы, в частности мотивы, которые тематически очерчивают сюжетно-ситуативный комплекс «поэт – другой поэт».

Ключевые слова: поэтологическая лирика, сюжет, фабула, мотив, сюжетно-ситуативный комплекс.